

VEDLIKEHOLD AV KLARINETT

Har du akkurat begynt, eller planlegger du å begynne å spille klarinett? Da har du nok både som elev og foresatt lyst til å vite mer om hvordan du kan ta vare på instrumentet.

En klarinett er et ømfintlig instrument som krever nøye stell og vedlikehold. Riktig vedlikehold og håndtering er viktig for å forebygge feilslitasje og skader på instrumentet. Ved at vi vedlikeholder klarinetten regelmessig, vil vi kunne unngå store og kostbare reparasjoner. Instrumentet vil også fungere som det skal når det tas i bruk.

I denne guiden finner dere en oversikt over grunnleggende og periodisk vedlikehold. Vi vil forklare hvordan instrumentet er satt sammen, hva dere måtte trenge av utstyr, og hvordan instrumentet skal håndteres og oppbevares.

Vi anbefaler at musikanten får veiledning av en instruktør, eller instrumentalist, første gangen hun/han skal rengjøre instrumentet. Vi tar høyde for at du som elev/foresatt vil kunne føle deg usikker på utførelse av vedlikehold, selv etter en gjennomgang. Vi oppmuntrer derfor til å kontakte elevens instruktør for videre veiledning, før dere utfører vedlikehold dere ikke er trygge på.

For større reparasjoner anbefaler vi å ta kontakt med en materialforvalter/fagperson.

Tips: *Bruk gjerne denne guiden i kombinasjon med Norges Musikkorps sin video som demonstrerer vedlikehold av klarinett. Du finner videoen på www.superinstruktorene.no under "Instrumentgrupper". Klikk deg så inn på "klarinett", så finner du videoen nederst på siden.*

Utstyr til vedlikehold

En klarinett kan være laget av trevirke (*grenadilla-tre*), eller plast. Metodene for vedlikehold er nesten like for begge materialer.

For at du skal kunne ta vare på din klarinett på best mulig måte, trenger du noen hjelpemidler.

1. Innvendig pusseklut i snor (med lodd)
2. Utvendig poleringsklut
3. Korkfett (cork grease)
4. Rør-etui (rørbeskyttelse)
5. Munnstykkbørste
6. Klaviaturolje (key oil)
7. Innvendig olje (bore oil)
8. Klarinett-etui/-koffert
9. Stativ til klarinett (valgfritt)
10. Reedguard (valgfritt)
11. Regntrekk til klarinett (må brukes ved regnvær)

Klarinettens ulike deler

Din klarinett består av flere deler som settes sammen. Vi deler instrumentet inn i fem hoved-deler:

1. Munnstykket
2. Øvre del
3. Nedre del
4. Klokkestykket
5. Pærestykket

Munnstykket

Festet til munnstykket finner vi en *hette*, en *klemme* og noe vi kaller *flisa*.

Til rengjøring av munnstykket bruker vi kun lunkent vann, eller kaldere. Varmt vann vil ødelegge munnstykket, så vær obs! Vi kan vaske munnstykket med lunkent vann *og* såpe,

men bruk da en mild oppvasksåpe som *Sun Light* eller *Zalo*. Bruk en munnstykkeborste for å komme til på innsiden av munnstykket.

Dersom vi lar andre bruke instrumentet vårt, er det lurt å desinfisere munnstykket først. Det gjør vi med et eget desinfiseringsmiddel som sprayes på, og tørkes av. Desinfiseringsmiddelet kan brukes med jevne mellomrom, selv om det kun er oss selv som bruker

instrumentet. Ellers er det lurt å tørke av munnstykket ved og etter bruk, for å fjerne rester av spytt.

Røret/Flisa

Flisa finner vi festet til munnstykket. Flisa er laget av bambus og er veldig tynt i den ene enden. Det er lett å ødelegge den på en genser, eller lignende, så vær forsiktig!

Tips: Finn deg et nytt rør (ny flis). Dette spiller du på i ca. 5 minutter. Deretter lar du det få hvile. Dagen etter gjør du det samme igjen. På den måten gjør du røret bedre og bedre. Lag gjerne ferdig flere rør og oppbevar dem i en *reed guard*. Da har du alltid gode rør når du skal spille. Sett alltid på rørbeskyttelsen når du ikke spiller.

Puter, klaffer og skjøter

På instrumentkroppen finner vi klaviaturet vårt. Klaviaturet består av et klaffe-system, dette systemet bruker vi for å bestemme hvilke toner vi skal spille.

Fra tid til annen kan vi oppleve noe vi kaller klebing. Klebing skjer fordi spyttet vårt renner ned og fester seg i putene. (Putene kan også bli fuktige dersom det er rått vær.) For å fjerne spyttet (klebingen) kan vi ta en bit sigarettpapir og legge under klaffen. Vi lar papiret ligge helt i ro, og trykker klaffen ned et par ganger. Det er viktig at vi aldri drar ut papiret mens klaffen ligger nede.

For å fjerne skitt som sitter innimellom mekanikken (klaffer, puter og fjærer) kan vi bruke vattpinner (Q-tips). Vi er forsiktige så vi ikke forskyver noen av fjærene. OBS. Vi må unngå å bruke vann.

Ca. én gang per semester, eller når klaffene går tregt, smører vi klaviaturet inn med en klaviaturolje (key oil). Vi kan bruke en spiss fyrstikk, eller tannstikker, til å påføre oljen.

Oljen skal dekke akslingene, skruene og fjærene. Vi gjør dette for å sørge for at klaffene beveger seg lett.

I skjøtene på klarinetten, sitter korkene. Disse smører vi regelmessig inn med korkfett for at instrumentet enkelt lar seg sette sammen og adskille. Korkfettet kan vi påføre med fingrene.

Renhold etter spilling

Klarinetten skal alltid rengjøres etter hver spilling. Dette gjør vi for å fjerne fuktighet/spytt fra instrumentet. Dersom vi slurver med å fjerne denne fuktigheten, kan det føre til at trevirket utvides slik at instrumentet sprekker (gjelder klarinetter laget av tre). Å fjerne fukt regelmessig vil og sørge for at instrumentet, og mekanikken, fungerer slik det skal.

Når vi skal fjerne fukt fra innsiden, må vi først ta hoveddelene fra hverandre. Vi tar fra hverandre delene med forsiktighet, og unngår å klemme på klaffene. Det kan nemlig skade mekanikken. Det sammen gjelder når vi skal sette klarinetten sammen igjen. Til rengjøring av delene bruker vi en innvendig pusseklut, med lodd i enden. Vi bruker en klut som ikke loer.

Vi kan begynne med å rengjøre den øvre delen av klarinetten. Vi tar tak i snoren på kluten vår, og slipper loddet forsiktig ned fra toppen av røret. Vi er forsiktige slik at vi ikke skader den lille oktavpinnen. Snoren lar vi falle gjennom røret og ut i den andre enden. Vi tar så tak i snora og trekker kluten helt gjennom, med en jevn bevegelse. Vi fortsetter med å rengjøre resten av delene på samme måte. Når vi har rengjort alle delene innvendig, så bruker vi den samme kluten og tørker vi av alle skjøtene for spytt.

Etter at vi har spilt på klarinetten vil det være fingermerker på den. Da er det greit å bruke en utvendig pusseklut (som ikke loer) til å tørke bort fingermerker, og ellers holde den ren. OBS! Vi må aldri bruke vann til dette.

Oppbevaring og håndtering

Når vi skal legge fra oss instrumentet for å ta en pause, legger vi det alltid i etuiet med klaffene vendt mot oss. Det kan være fristende å legge fra seg klarinetten på stolen vi akkurat satt på, men da risikerer vi å skade mekanikken. Alternativt kan vi bruke et eget stativ til å sette fra oss instrumentet på.

Når klarinetten ikke er i bruk, kan den oppbevares i etuiet/kofferten for å beskytte den mot støv og skader. Vi må unngå å legge gjenstander i kofferten som legger trykk på

instrumentet. Dersom du ønsker å ha instrumentet lett synlig og tilgjengelig hjemme, oppbevar det gjerne på et stativ.

Selve kofferten kan vi støvsuge ved slutten av hvert semester. Ønsker vi å pleie kofferten, kan vi gjøre det ved hjelp av skokrem/“vinylfornyner” - eller lignende, som brukes på bil.

Generelt må instrumentet oppbevares under riktige forhold. Det skal ikke oppbevares i meget høye temperaturer, eller temperaturer under frysepunktet.

OBS! Spiller vi i regnvær, må vi beskytte klarinetten med et regntrekk.

Oppsummering av grunnleggende vedlikehold

Dette skrevet går nøye gjennom hvordan man vedlikeholder en klarinett, men det er ikke alt vedlikehold som er nødvendig for elever og foresatte å tenke på. Er det noe dere lurer på, spør dere instruktør og/eller materialforvalter. For elever og foresatte er det viktigst at dere setter dere inn i det daglige/ukentlige vedlikeholdet, som gjøres etter hver spilling.

Se følgende punktliste og tabell:

- Fjern fuktighet fra instrumentet etter spilling
- Tørk bort støv/fett etter spilling
- Bruk koffert/stativ når du legger fra deg instrumentet
- Ved regn, beskytt klarinetten med regntrekk

Tabellen viser med grønt hvilket vedlikehold elev/foresatt kan gjøre selv:

HVILKEN DEL	VEDLIKEHOLD	HVOR OFTE	UTFØRES AV
Munnstykke	Vaskes med børste og vann	Ukentlig	Elev/foresatt
Puter	Fjerne klebing	Ved klebing	Materialforvalter
Mekanikken	Rengjøres/oljes	Når klaffene går tregt /hvert semester	Materialforvalter
Instrument, innside	Rengjøre/fjerne fuktighet	Etter hver spilling	Elev/foresatt
Instrument, utside	Fjerne støv/fett	Etter hver spilling	Elev/foresatt
Instrumentkoffert	Støvsuge/pleie	Hvert semester	Elev/foresatt

Lykke til!